

B.P.

jaun gaita 115

JAUNĀ GAITA

RAKSTU KRĀJUMS KULTŪRAI UN BRĪVĪBĀS DOMĀJĀM

JAUNĀ GAITA
VOLXXII1977
NO.4 (ISSUE 115)

22.GADA GĀJUMS
1977. GADS
4.(115.NUMURS)

SATURS

Jaunu Gaita is a Latvian journal devoted to literature, the arts, and the discussion of ideas.	2	Vilnis Strazdiņš, Vasara
Editor L. Zandbergs	3	Pēteris Vasariņš, Jānis Jaunsudrabiņš pieminot
Contributing Editors:	7	Jaunsudrabiņa prozas balvas Arturam Baumanim un Laimai Kalniņai
J. Bieriņš / G. Augusts /	8	Par 1977.g. godalgotajiem darbiem
K. Čibule / V. Dreimane /	8	Arturs Baumanis, Dažas atmiņas par Jāni Jaunsudrabiņš
R. Ekmanis / A. Ezergailis /	9	Laima Kalniņa, Dzīvotājiem nevar zeme ielīst
C. Irbe / A. Ivaska /	11	Andrieva Ezergaiņa intervija ar Modri Zeberīnu
S. Klauverts / A. Kraujiete /	16	Aina Vēvere, Teātra nozīmīgā trimdas latviešu sabiedriskā dzīvība
T. Krieviņš / J. Mazulis	22	Juris Mazutis, Tikai tas, kas dzimis lielās moks, pieder mums
I. Sakss / I. Šedrika-Levis.	27	Laima Kalniņa, Diena, kad sākas katrā jaļevā, un nakts, kad ieva krita grāvis
Art Director: I. Rumpjters	31	Ieva Prāmane. Biogrāvis s rindas
Editorial Office:	31	Veltas Sniķeres dzejoļi
801 Concession St., Apt. 408	33	Jānis Jaunsudrabiņš, Trešvārdstulpa manām tēvām
Hamilton, Ontario,	33	debesīs
Canada L8V 1C5	54	Velta Toma, Jāņa Jaunsudrabiņa "simtiņš" Neret un Rīga
Copyright: 1977 by "Ceļnieks". Chairman of the Board: Dr. A. Olte.	39	Māsu baltie tēvi - simtgadnieki
Business Manager: M. Zandberga.	40	Jānis Jaunsudrabiņš, Mālu
Business Office: BOX 20. POSTAL STATION "B" HAMILTON. ONTARIO. CANADA L8L 7T5	41	Almas Bērnes dzejoļi
Subscription rates: USA and Canada • 5 issues \$ 14.00, single issues \$ 3.50.	43	Kārlis Dzelzītis, Atbildes nav
Printed by Greenwood Printers Ltd., Toronto, Canada,	43	Roberts Māks, Burti
Second Class Mail registration number 2005. ISSN 0448-9179	44	Lidijas Dombrovskas dzejoļi
	46	Jānis Jaunsudrabiņš, Kas cilvēks ir bez dzimtene?
	52	Ilmārs Rumpjters, Vilnis Strazdiņš - mierīgā ainavu gleznotājs
	55	Pēteris Klāvis, Jaunlatviešu vieta - pa kreisi no vidus?
	59	ATBALSIS
	63	TE TRIS
	65	SKAĻAS UN ATSKAĻAS
	67	LĀSTU UN STULES
	68	GRĀMATAS
		IN THIS ISSUE
		Ilmārs Rumpjters vāc. Laima Čibule Smilškalna iekārtojums.

alabastrs, marmors un bronza. Alabastrs, saukts arī par florenciešu marmoru, ir mīksts, caurspīdīgs, spīdīgs un vairāk izstaro gaismu, bet, tāpat kā marmors, savā akmens klusumā ir sagstījis mīkstinieka radītāju mīkstu noslīpumu. Glezna bieži vien nav glabājama no degradācijas, tikko to iznes no izstāžu telpas un novieto dzīvokļa sienā, kur tā kļūst daļa no dekorācijas, daļa no vides. Turpretim skulptūra ir neatkarīga, suverēna, vienreizīga, kā mums pateikt kaut ko citu, tiklīdz to vajag, jo tā patstāvīgi izsaka. Skulptūra bija pazīstama jau akmens laikmeta cilvēkam, uzdziedāja krāšņumu jau 5. gs. pirms Kristus, un tāi nav nepieciešams ne ielogs un ne katrziņš apgaismojums, jo tā runā uzskatītāju vien saules spožumā, bet arī krāsli un pat siluētā pazīd. Šīs daromas rodas, lūkoties maigā un pienācīgā spīdumā darinātās Mīnkas Kaviānas „L'Espoir” (alabastrs), „Metamorphose” un „Serene” (marmors), kurpretim ekatāin bronzas kalum „Mystere” var saskatīt kaut ko raganīgu un misteriozu.

Mīkstinieks ir nemitīgi iesaistīts ar tiem spēkiem, kas apdraud viņa individuālitāti. Mīnkas Kaviānas šīncīr uzvar jūsi.

Vienlaicīgi ar M. Kaviānu Klei galerijā reprezentējis arī austriešu gleznotājs Aleksandrs Rūšs (Alexander Rutsch), kurš a gleznu ieguvuši ūjorkas un lielko Eiropas pilsētu mēzē un mīkslas krāsvēstārtādas slavenās Beļģijas karaliene, Francijas prezidents, Barodas princis, Džakelīna Kenedija - Onasis, Salvadors Dālī, Jehudi Menuhīns un daudzi citi.

Henrijs Moors

NOTIKUMS LATVIEŠU RAKSTU VĒSTURĒ

Upsālas universitātes bibliotēkā savā lidojuma fonda dāvanumā tagad noglabājamā Jāņa Reitera latviski pārtulkotā beles teksta grāmatu „Fine Cbersetzungs Probe”. Nevar sacīt, ka tāi nebūtu svarīgs iemesls šonā jau 300 gadus veco darbu (tas nācis klajā Rīgā, 1675. gadā) noslīpēt mirstīgā grāmatnieka vietā: neviens pašreiz nepateiks, kur gan slīpētā vāciskā cits šo latvisko tekstu eksemplārus. Bet toties šo J.Reitera pārtulkotā faksimilizdevumu tagad katrs var turēt rokā un pie tam noveidojumā, kas spēj precīnīt grāmatu cienītājus. Tas ir Daugavas apgāda izdevums ar virsrakstu „Tulkojuma paraugs (vāciski Pinebersetzungs probe)”, Stokholma, 1975. gada, 87 lpp.

Minētā J.Reitera darba vienīgā lūzinājamā eksemplāra atradīšana un publicēšana jaunizdevumā ir prof.Benjamins Jēgers, kas jau labi pazīstams kā erudīta valodnieks un otīrīgā sastādītā bibliogrāfija autors. Jau pašu veco tekstu vārtībā mūsu rakstu vēsturē ir augsta; publicējuma nozīmē visai cīlusies ar to, ka B.Jēgers tiem pievienojis plašu nodaļu, patiesbīveslu pētījumu kā par pašu tulkojumu tekstiem, tā par to autora bangaino dzīvīti. Tāpēc jūsi 17.gadsimtā, kas bija iezīmēgs ar cietu ortodoksiju teoloģiskos jūmos, bagātīli mīntērsu pretīb m un skarb m uzskatu sadursm m. B.Jēgera pētījuma s kā versija dota ar vācu valodu.

Ir drošs, ka ar tālākotnā valodniekus un mūsu veco rakstu pētītājus J.Reitera darbs un B.Jēgera izdarītais izpētījums interesē daudzos aspektos, palāikam arī citu tautbūvētņiekus.

Arveds Švēbe kā dreizteicis, kas meklējamu materiālu atrāšanā visai liela loma ir jālaimei. Kas pats kā dreiz ir jutis arch vāp par savdabīgo smaržu, lapodams milzu konvolūtus, laikam gan neuzdrīsties apgalvot kaut ko pret jū. Bet B.Jēgers min to it kā neglābami pazudušo grāmatu tikai tā uzgāja, ka, Upsālā to vēltģ izmeklģies, sekoja vāciskā diem jauniem apsvērumiem un vāleizno Lundas devīsu Upsalā.

J.Reiters ar savu Tulkojuma paraugu gribēja plāsmā aprindmārdīt, cik teicami viņš prot latviešu valodu. Bībeles tulkošanas darbotārtāaicināts

Ernests Gliks, kas latviski bija iemēcis jies tikai pieauguša vīra gados. Savā apcerē jumi B. J. Gers nav pagājis garām ar tēc lo iem.

J.Reitera dziesnotikumus, protams, ciktītos tagad pazīstam, B.J. Gers aplūkojis pārskatīmi un kritiski. Šī iet, ka ar sniegtās bibliogrāfiskās ziņas ir visai pilnīgas, atstājot malā dažus rakstītājus ar vairākām mazāk safantāzētām apgalvojumiem, toties minot Jāņa Strauberģa rakstus par J.Reiteru š

dsimta 30.-to gadu presē Rīgā, citu dērbu starp, sniedzot ziņas par Staņislava Kuīnska, Ed.Dunsdorfa un paša B. J. Gera rīp gājienpētījumiem, piemēram, par J. Reiteru kā par profesoru kādā sīr zemju universitātē.

Nav bijis maz diskusiju, vai J.Reiters tiešām bijis latvietis. B.J. Gers, bīdams atturīgi kritisks, definitīvu atbildi sargājies dot. Varbūt kādam izdosies vecā autora latvisku cilmi neapņemt žāmi droši pierādīt. Tas būtu vīl kāds paši liels notikums.

Kārlis Dravišs LATVIEŠU LITERĀTĀRĀ

BRITU ENCIKLOPĒDIJĀ

Mēdz teikt, ka tauta bez savas literāras ir tauta bez savas kultūras. Tāpēc not, kas Britu Enciklopēdijā (Encyclopedia Britanica) teikts par Latviju un latviešiem, der pieminēt ar apskatu par latviešu rakstniecību. Tas atrodams makropēdijās 10. sījumā 1210. un 1251. lappusē, kur

literātāra šī irota pagādu simtēiem. 19. gadsimtē a nodā sacītais, ka latvieši panākuši savu literāro neatkarību jau atmodas kustības laikā, pagājušā gadsimtē a vidē. Juris Alunāns ar savu dzejojīkrājumu Dziesmiņas (1856) uzskatīms par modernās latviešu lirikas dibinātāju. Tautasdziesmas, resp. folklorā devusi literāro inspirāciju kā Ausekā lirikai, tā ar Pumpura episkājai poēmā Līdīsis. latviešu zemnieku dzīvē rēlistiski tēlota pirmāji lielāji romāni, būru Kaudzīšu Mīrnieku laikos. Ar R. Blaumānīsu kusies modernā latviešu stīstī, kā ar lugu rakstniecību.

1890.-tos gados jaunā strīva prasīja pēc rēlisma, bet tēlāika ievērojāmā kais dzejnieks Rainis rakstījis simbolos, izman-

todams folkloru sava laika problēmā attēlošanā. Vīa dzīves biedrē Aspāzija uzskatīja cīņu par sīevietes tīesībām, bet vīl kos darbos pīevērsusies vairāk romantiskām tendencēm. Jauno romantismu literātūrē ievēdis Jānis Poruks, kurpretīm dekadenti un simbolisti nīkamā dekadē aizstāvējuši uzskatu - mīkslu mīkslāi.

Plāšāk aplūkota latviešu literātūrā 20. gadsimtenī. Pavisām minētī 30 rakstīniekī - devīpadsmit, kas ieguvuši atzīšanu jau pīrms 2. pasaules kā (vai kā a gados), un vienpadsmit, kas sīkušī rakstīgalvenokārt pēckārā posmē. Mīsupēckārā literātūrā skatītā kā latviešu kultūras nedalāmā vienība. Tajā blakām okupētīsdzīmtenes ētrēm rakstīniekiem ir septītrīmdas autori.

20.gadsimtē a apcerēs kā ar 1905. gadu, kādā latviešī mīnījušī izlauzīties no imperīalistiskās krievu un vietējīsvēcu aizbildniecības. Pīrsvarā līriskā dzejā. Kārā Skalbes pasākās un dzejojīs atdzīmusī dainu tīskā pasaule. Latvijāi kāstot neatkārgāi 1918. gadā, radās vesela jauna rakstīnieku pāaudzē. Jāņa Akurterā pašportretām vai vīā romantiskājiem varoīem ir tuvi aistīskie ideālī Nīcīsgārgā. Andrejs Upītīsis, franū un krievu naturālisma inspirētīsis, ideālīzīja strīdnieku šīras varoīus. Edvarda Virzas dzejāi ir stingrā klasiskā forma, bet vīā prozas pōmē Straumīnīslavtā patriarhālīlaukās tā. Apvaldītīliriskās emociōnālīms ir raksturģs Jānīm Jaunsudrābīam; vīā labākāis darbs ir trīloījā Aīja, Atbalss un Zīema. 1. pasaules kā a plāšā tematikā par dīskā.Štrīlāromānīkā šī, Annas Brigāderes Kvīlošlōk, Aleksandra Grānā Dvēse u pūten. Pēckārā atmosfāirū izsākā J.Ezerīa un K.Zarīa noveles. Savu laīkmetā garā folkloru mīnījis sakaus t J.Veselīsis. Dzejtō sekmģ var jūšī Zīna da Lazda un Andrejs Eglītīsis, kā ar Veronīkā Strīlertē, kas līeto epītētus latviešu tautasdzīesmu garā. Vīās dzejās stīls ir tuvs franū klāsicīsmām.

Pīscholōiskās nīanses, frēidīnīsmā iētekmētās, par dīskā M. Bendrupes stīstos. Modernā cīlvkā neurotīkūtīlōdamsons. Anšlavu Eglītīsaīstā personu kārišana, satīra, koncentrījotīsavos tēlojumos uz kādu ātsevīšu cīlvkā pašbū. Mīrtīš Zvīrtīsis, šīlaikā labākāis latviešu drāmā tīsis, izkōpīsgārā vīenciēnā formu (īeturot laīkā un tēlpas vīēnbū) ar